

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

Marian Tomescu

Viață și span

-roman-

LETRAS

Scris. Publică.

Cuprins

Capitolul I.....	5
Capitolul II	17
Capitolul III	22
Capitolul IV.....	29
Capitolul V	34
Capitolul VI.....	51
Capitolul VII	62
Capitolul VIII	73
Capitolul IX.....	84
Capitolul X	92
Capitolul XI.....	110
Capitolul XII	136
Capitolul XIII	158
Capitolul XIV	203
Capitolul XV	230
Capitolul XVI.....	237
Capitolul XVII.....	250
Capitolul XVIII	269
Capitolul XIX.....	297
Capitolul XX	310
Capitolul XXI.....	332

Capitolul XXII	340
Capitolul XXIII	363
Capitolul XXIV	373
Capitolul XXV	381

Capitolul I

O dimineață de toamnă. Orașul freamătă de mulțimea oamenilor grăbiți.

La Gara de Sud, pe podul peste calea ferată, Ștefan se apropie de balustradă. În față îi apare o parte din panorama orașului. Cu mâinile lipite de fierul rece al grilajului, trăi senzația că este într-un avion care aterizează pe un aeroport magnific.

Speriate, semafoarele roșii și verzi aduceau de departe țigănele metalice ale locomotivelor electrice.

Deodată, centrul orașului tresări într-o jerbă multicoloră. „Sunt firmele magazinelor”, gândi Fane. „Peste câteva minute, vor suna și sirenele uzinei, așa că trebuie să mă grăbesc”. Depăși câțiva oameni, două grupuri de tineri gălăgioși, coti pe drumul știut, alăturându-se unui șir lung de muncitori. La intrare, fiecare trebuia să arate portarului legitimația. Fane o ridică pe a sa mult deasupra capului. Portarul, un om mic de statură, vigilent, îl reținu câteva momente.

—Unde lucrezi tu, măi, flăcăule?

—Păi, nu scrie acolo?

—O fi scriind, da eu vreau să știu de la tine.

—Sunt Iancu Ștefan, strungar la Mecanică 5. Am 18 ani și, de azi, sunt calificat categoria 3 bază.

—Bine, bine, poți să treci...

Traversă o alee despăcată de un gard viu. Ciorchinele enorm de oameni se desfăcu deodată, fiecare pornind spre locul său de muncă. Fiind încă întuneric, nu prea mai știa să se mai orienteze.

—Nu vă supărați, Mecanică 5 unde este?

—O iei pe lângă compresoare, tai drumul pe lângă depozitul de cocs, o ții paralel cu rampa și mergi înainte. Apoi, mai întrebi.

Derutat, după câteva momente întrebă pe altcineva.

—Nu vă supărați, unde sunt compresoarele?

—Uite-le, băiete, drept înainte, răspuse un bărbat voinic între două vârste, cu o față prelungă, cu un nas mare, roșu ca de clovn. Lucrezi acolo?

—Da, la Mecanică 5. Sunt strungar!

—Așa! Îmi pare bine... Și eu merg tot acolo... Sunt maistrul Cârnu, de la Construcții metalice. Dar tu la ce maistru lucrezi?

—Am terminat profesionala. Ieri, de la serviciul personal, m-a repartizat la secția asta. Astăzi este prima mea zi de lucru!

—Bine, băiete! Să te ții de treabă. Fă piese de calitate și șpan puțin. Avem mult de lucru. Dar avem de-a face și cu neserioși. Azi vin, peste o lună, două, pleacă... Nu le convine salariul în acord. Doar de muncit mai puțin. Uite că am ajuns. Tu să nu faci ca ei. Hai să intrăm pe aici. La uzinaj avem maiștri buni. Cu șeful secției ai vorbit? Te-a repartizat?

—Nu.

—Bine, intră pe ușa asta. Spune-i secretarei ce dorești. Te îndrumă dumneaei mai departe. La revedere!

—Să trăiești, nea Cârnu! Și-ți mulțumesc!

Felul prietenos al maistrului i-a dat puțină încredere.

Ciocănește prudent. Auzi un țăcănit slab de mașină de scris, înăbușit de țipătul unei piese tăiate în secție de o freză verticală. Mai așteaptă puțin.

—Intră, mă, dă-te înăuntru!

Fane se uită în toate părțile. S-a întâlnit cu ochii unui băiat. Lucra pe un strung Rangheț în primul rând al traveei.

—Acolo este un coridor. Îi zâmbi cu înțeles.

Fane împinge ușa cu nădejde. După geamul rabatabil al unui paravan de sticlă, o femeie destul de tânără îl cercetă întrebător.

—Cu tovarășul inginer-șef de secție. Am o trimitere de la serviciul personal.

—Poți să intri. Ai noroc că-i în birou.

Ciocăni cu multă precauție. După câteva momente, se pomeni în fața unui bărbat înalt, cu chelie de lăutar, dar sobru, afixând o mină suspicioasă.

—Sunt Iancu Ștefan. Am fost repartizat ca strungar la această secție...

—Ai mai lucrat undeva? întrebă inginerul, măsurându-l.

—Nu, abia am terminat școala.

—Se pare că stai la cămin. Asta-i bine. Știi să tai filet conic?

—Ne-a arătat tovarășul maistru. În practică...

—Hm... caută-l pe meșterul Dichis. Și să nu aud că lipsești. Sunt cu ochii pe tine!

După câțiva pași în hală, Fane ajunge lângă strungul băiatului care-l îndrumase mai devreme. Măsura cu micrometrul piesa pe care o avea de executat.

—Salut și mersi pentru indicație.

—Fără mersi, tăticule! Noua cunoștință părea că are aceeași vârstă cu Fane. Ia spune, ai fost la șefu'?

—Am fost. Acum îl caut pe maistrul Dichis.

—Zău, mă? Da ce treabă ai tu cu el, Valentino?

—Nu. Mă cheamă Fane... Iancu Ștefan... M-a repartizat inginerul la dumnealui.

—Da? Ca păpușar? Mă, dar nu sunt locuri! Ne-a informat de la sindicat. Că, în schemă, toate posturile sunt ocupate.

—Bine, bine... vezi să nu-ți prinzi unghiile între bancuri, de atâta știință. Spune-mi doar, te rog, unde-l pot găsi...

—Bravo, bravo. Îl iei la mișto pe Nae! Mai vorbim... Maistrul este acolo în baraca aia, verde. Este înalt, puțin cocoșat și are mustață a la Chaplin.

Fane zâmbi lung și-i mulțumi din priviri. Trece printre două șiruri de mașini. Într-un colț, trei fete sporovăiau de zor. Ajuns în dreptul lor, acestea au izbucnit într-un râs zgomotos. Grăbi instinctiv pasul. În fața unei barăci

verzi, se pomeni față în față cu un om vânjos, nu prea înalt, cu ochi de viezure, cu păr lung adunat la spate într-o coamă răvășită.

—Cu cine ai treabă?

—Cu maistrul...

—Eu sunt. Spune!

Fane îl privi puțin neîncrezător. Îndrăzni:

—Tovarășul maistru Dichis?

—Nu, mă, eu sunt meșterul Toiu, reglorul, ajutorul dumnealui.

Ce problemă ai?

—Sunt repartizat ca strungar la dumneavoastră.

—Foarte bine... Să vedem. Nu prea mai sunt locuri... Să vedem ce spune și maistrul. Avem totuși nevoie de un băiat perseverent. Acte ai? Da... Bun! Aici scrie 3 bază. Ai terminat școala profesională de trei ani. Este bine... Practica, unde ai făcut-o?

—Aici, în uzină. Chiar la secția asta. Acum un an, doar o săptămână... La meșterul Rădulescu. Dar restul, la Mecanică 2.

—Bine, bine, te văd eu acum... Intră aici!

Fane dădu de un birou mic. La o măsuță de fier nu prea înaltă, cu ochelarii pe nas, maistrul Dichis scria ceva într-un registru plin de pătrățele.

—Bună ziua!

—Meștere, începui Toiu volubil, ți-am adus un băiat, sper să fie bun. Strungar, repartizat de șefu' la noi. Cred că este puțin familiarizat. A făcut practică și la Mecanică 5. La Rădulescu din celălalt schimb.

—Doar o săptămână. Anul trecut, îndrăzni Fane.

—Bine, Toiule. Dă-l pe Ranghețul lui Dobre. Fă-i bon pentru cuțite și imediat la treabă. Unde îți este fișa de protecție a muncii?

Fane i-o întinse, prompt. Dichis o privi atent, încrețindu-și fruntea.

— Sper să nu avem probleme, Ștefane. Mașina pe care te-am dat este verificată. A lucrat pe ea un băiat. E plecat acum în armată. Mină de aur.

Să-ți spun de la bun început principala idee pe care se merge aici: nu știi, întrebi. Fără hazardări. Ai înțeles? Bine... Trei zile, dai probă de lucru. Să nu aud de întârzieri și lipsuri. Stai aici, în oraș? Părinții tăi trăiesc? Unde lucrează?

—Eu nu am părinți, meștere. Am crescut la Casa copilului.

—Și chiar nu ai nicio rudă, pe nimeni?

—Un frate mai mare. Dar nu-l cunosc.

—Cum nu-l cunoști... interveni Toiu.

—Eu aveam câteva luni. Eram toți patru, într-o mașină mică. Tata conducea. Frate-meu în față. Mama mă ținea în brațe. Pe Dealul Negru, mașina a derapat și a căzut într-o prăpastie. Mama și tata au murit pe loc. Frate-meu avea picioarele zdrobite. L-a luat în RFG o soră de-a mamei să-l facă bine. Că mama era nemțoaică. Știu asta de la directoarea mea, a orfelinatului.

—Dar taică-tu nu avea pe nimeni? Mamă, tată, frate... insistă Toiu.

—Nu. Știu doar de o bunică din Berca, de la Buzău. Dar nu s-a interesat de mine. Poate o fi și murit. De mult...

—Lasă, mă, băiatul! Nu-l mai zăpăci cu de-alde astea, interveni maistrul. Așa este în viață. Unii dau de necazuri mai devreme, alții, mai târziu. De necazuri nu se scapă. Trebuie doar să trăim toți. Să răzbatem în viață. Nu te mai gânde. Aici toți suntem ca în familie. Să te văd la muncă. La meserie. Mergi la treabă. Și să nu uiți... Orice problemă, orice necaz, vino la noi. Nu te feri!

De la magazia de scule primi pe fișă cinci cuțite, un abșteg, un maraton, două zaimesere și un ștromeser. O salopetă, un șubler și un micrometru. Parcă era o tradiție să se folosească sculelor denumirile germane, rămase în uzină de la maiștri vechi care au lucrat aici și în timpul războiului.

S-a echipat rapid în salopetă. Reglorul Toiu la dus la strung. Prin părțile puțin vizibile, praful trona, pus zdravăn pe ghidaje, pe ambreiaj. Câteva piese erau dezasamblate, pompa de apă nu funcționa.

—Păpușarii ăștia, mormăi Toiu ca pentru sine. L-au descompletat serios. Da-i prind eu... Vasile, Didore, Grigore! Se adresă către alți strungari. Voi n-ați văzut cine a umblat pe aici?

—Nu știm, meștere. Da' să repare el strungul. Doar de-aia este meseriaș. Strigă unul dintre cei apelați, vădit supărat.

—Fănică, este clar... Prinde orbul, scoate-i ochii. Pompa o repară electricianul. Precis are siguranța arsă. Toiu dispăru cu pași mărunți, dar iuți, atent să nu fie agățat de vreun rotocol de șpan.

Fane era privit din toate părțile. Îl salută prietenește pe Nae, care lucra la câteva strunguri distanță. Cu o lavetă, șterse bine strungul, peste tot.

—A, uite gospodarul! Așa bărbat mai zic și eu.

În față, stătea o fetișcană, una dintre cele trei cărora le stârnise râsul mai devreme.

Era blondă cu buze roșii, senzuale.

—Ce măiestrie, câtă grație, continuă fata. Da' domnul a urmat precis școala de șters praful. Continuă cu hohote de râs înăbușite, pe diferite înălțimi.

Toți vecinii erau pe fază. Așteptau parcă replica lui Fane.

Acesta se mulțumi să o măsoare de sus până jos, fără să spună ceva.

Între timp, Toiu sosi cu electricianul.

—Brava, ai făcut-o bună. Da ce-i, Anișoaro?

—Mi-a dat Didor să ascut două cuțite...

—Și?

—Nu-l găsesc pe nea Grigore ascuțitorul.

—Și ce stai aici, fato! Trebuie să-l găsesc eu? Stă pitit după mine? Du-te la mașină și spune-i lui Didor să și le ascută singur. Și să te învețe și pe tine. Al naibii, Grigore! Așa este de când îl știu. Când vrei, ia-l de unde nu-i.

Electricianul fixă siguranța. Pompa funcționa acum perfect.

—Gata, Fane. Aici, pe paleta asta, sunt zece bare de material. Pofțim și desenul de execuție. Până mâine la ore 15,00, piesele să fie gata. Hai să începi. Să vedem cum te descurci.

Fane se uită pe desen. Avea de executat scaune de supapă pentru o pompă cu bile. Ceru câteva lămuriri, apoi luă, atent, primul șpan. Uită de toți. Era numai el, contopit cu mașina. Simțea o mulțumire mare când cuțitul mușca oțelul, sub mâinile lui. Era ca un ritual fiecare trecere, fiecare șpan luat aducea conturul piesei din ce în ce mai aproape de cotele din desen, metalizându-i parcă voința și încrederea în forțele lui.

Măsură, reglă gradația. Ultima trecere. Este bine.

—Meștere, am terminat-o pe prima!

—Ia să vedem, băiete. Mastru Dichis se apropiase pe nesimțite. Îl urmărea de câțva timp, fără ca acesta să-și dea seama.

—Aici este bine, da, cota înclinației este bună, interiorul este pe zero, raza asta să vedem, dă-mi raionera, da, sunt bine razele, șanfrenurile le-ai făcut. Este în regulă, mergi înainte.

În pauza de masă, Nae l-a luat la cantină. Cunoscu acolo și alți strungari. I-a întrebat dacă se câștigă bine, dacă sunt mulțumiți.

—Dacă muncești și-ți dă meșterul lucrări plătite ca lumea, n-ai treabă, îl lămuri un băiat brunet.

A doua zi, termină piesele pe la ora 13,00. Trebuia să le poansoneze controlorul de sector. Era un bărbat trecut de prima tinerețe, sașiu și arogant. Degaja un iz de lichid de frână sau de alcool.

Fane îl privi cu mare atenție, pentru a se convinge dacă este sau nu băut.

—Mă, nu sta lângă mine că-mi iei aerul. Îți spun mai târziu dacă le poansonez. La prima vedere, mi-s bune. Totuși, parcă nu prea ai respectat rugozitatea cerută în desen.

Fane se întoarse dezamăgit la strungul lui.

—Ce, ai luat contact cu nea Rugozilă, îl chestionă în zeflema vecinul din stânga.

—Pe naiba. Am impresia că a băut. Cred că o să-i spun meșterului.

—Vezi-ți de treabă! Hohoti Grigore. A venit prin transfer de la mecanică. Este prieten cu maistrul Dichis. Știe! L-a simțit imediat. O săptămână a fost cu ochii numai pe el. Nimic. Ba l-a pus să sufle și în bășică. Tot nimic. A zis atunci că asta este mirosul lui. Să se spele mai des. Și să nu-și mai țină hainele în tocitoare. Nu-i băiat rău, dar ține la rugozitate. O să vezi. Până nu dai încă o dată cu șmirghel peste piese, nu-i vezi curând poansonul.

Fane se apucă să facă butoanele care-i lipseau de la manetele strungului. Din când în când, învingând hărmălaia produsă de mașini și scrâșnetul cuțitelor de strung, se auzea chicotul celor trei fete strânse acum în jurul strungului lui Didor.

A doua zi dimineață, Anișoara îi aruncă iar câteva răutăți, urmare a salutului său cam indiferent. La cantină i se destăinuie lui Nae.

—Așa este firea ei. Face pe deșteapta. Didor este mort după ea. Mai are o lună și termină ucenicia. Știi, urmează cursurile intensive de calificare la locul de muncă. Dar nu prea știe mai nimic. Toată ziua stă și se hlizește împreună cu cele două fete, Mioara și Viorica. Cel puțin Viorica cred că are ceva în cap.

—Dar meșterul, ce zice meșterul Dichis?

—Ce să zică. S-a certat și cu inginerul Toacă, șeful de schimb. Dar degeaba, spune că Anișoara este pila lui Ritmulescu.

—Și chiar nu poate să facă nimic? Doar este în primul rând interesul ei să învețe să muncească. Dacă nu s-a omorât cu cartea.

—Ei, vezi! Dichis a vrut să meargă la Ritmulescu. Dar pe drum, nu știu ce i-a spus Toacă, că s-a răzgândit. N-a mai ajuns la șef.

Se apropie de Fane și-i șopte la ureche, complice.

—Unii vorbesc că Anișoara ar fi fost înfiată de o mătușă a lui Ritmulescu. De mică. Anișoara ar fi aflat cumva treaba asta și a fugit de la ea. Ar fi vagabondat prin București câteva luni. Când s-a întors, bătrâna se hotărâse să anunțe Miliția și să o desfieze. Dar a iertat-o. Eu, unul, n-aș fi făcut asta. O dădeam afară și gata.

—Poate, a avut o cădere sufletească. Ce-ai zice tu, dacă părinții tăi nu ar fi cei adevărați. Și afli deodată chestia asta. Nu te gândești imediat că ai fost mințit? Înșelat?

—Mă, m-ar dura sufletul. Dar i-aș iubi, înainte. Că m-au crescut. M-au îngrijit, mi-au dat de mâncare. De altfel, nu mi-am pus problema niciodată. Poate că nici nu vreau. Ce rost ar avea? O duc bine, mai îmi dau și acum câte un ban. Prost aș fi. Ce dacă?

Fane termină ultimul buton și-l înșurubă la o manetă. „Din inox era mai bine”, gândi el. „Ei, da' cât voi fi eu aici și lucrez, nu apucă ele să ruginească. Trag de dimineață până seară.”

—Hai, mă, să-ți iei ghiulelele, strigă Rugozilă.

—Gata, nea Damfi, le-ai poansonat?

—... ți... mă-tii; când te-oi plesni odată... Damfi este tac-tu, mă, nu eu. Las' că vezi tu pe dracu'. Nici n-ai venit bine și gata, cu porecele.

Sub salopeta subțire, de un albastru țipător, Fane își simți mușchii încordați, iar pumnii tresăreau, gata să cadă ca niște cărămizi, desprinse dintr-un perete demolat.

—Da' de ce înjuri, nea... de mamă. Că-i moartă. Așa mi-au spus băieții. N-am știut. Dar nu mă înjura de mamă. Te rog eu... Controlorul simți fulgerele din privirile tânărului, crude și neiertătoare. Dădu să-i răspundă. Dar nu îndrăzni să mai spună nimic. Rămase așa, cu gura deschisă câteva momente. Băiatul părea foarte înalt, iar brațele-i semănau cu două cazmale.

—Bine, mă, bine, zise îndulcindu-și mult glasul. Dar să nu te mai aud cu porecle. Spune-mi „nea Petrică”. Eu sunt doar atât: nea Petrică. Nea Petrică, cetecistul.

—Scuză-mă, nea Petrică. N-am știut... M-au păcălit băieții... continuă Fane, cu vocea absentă. Sunt bune piesele mele?

—La rugozitate-i pricina. Uite, am găsit... pe desen scrie 6,3 și tu ai 12,5.

—Dar ce, nea Petrică. Le-ai măsurat la microscop? Cel puțin să le fi comparat cu calele etalon.

—Măi, d... deșteptule, se bâlbâi, enervându-se neputincios cetecistul, sub privirea din nou furioasă a băiatului. Eu am experiență, mă! Să nu mă contrazici că... vezi tu poansonul meu la... Le mai freci puțin cu șmilghel.

—Bine, bine nea Petrică. Uite, le mai pun din nou pe mașină, acceptă Fane împăciuitor. Le mai frec cu șmirghel. Te rog să-mi spui până când.

Aduse piesele la strungul lui și schimbă viteza la 1.200 de rotații. Fixă prima piesă în bancuri, o centură, strânse bine universalul. Apoi, cu o bucată de șmirghel stropită cu ulei, frecă scaunele de supapă, până la lustru.

—Este bine acum! Da' parcă este prea de tot, zâmbi Damfi când Fane îi prezentă iarăși piesele. Parcă sunt rectificate. Precis au 0,8 microni. Chiar vrei să ți le dau rebut? Dacă ai intrat sub cotă? Ia să vedem... Vino peste cinsprezece minute.

Fane tremura de supărare. Rugase controlorul să-l asiste măcar când corecta prima piesă. Dar acesta nu se mișcase de pe scaunel. Cătrănit, ciocăni la ușa barăcii meșterului și-i povesti totul.

—Toiule, du-te cu el și rezolvă problema, hotărî maestrul Dichis, gesticulând din mână a lehamite. Și predă-le urgent la montaj. M-a întreat și inginerul. Au nevoie de scaunele alea. Și închide biroul. Plec la magazia de materiale. Pregătitorul, Năucică ăla. Năuc și la nume, și la cap, o fi acolo?

—Meștere, așa cred, răspunde evaziv Toiu. Apoi, către Fane: hai, mă, să rezolvăm treaba cu piesele tale! La masa CTC-ului, Damfi moțâia pe scaunel sprijinindu-se într-un cot. Simțindu-i, se învioră imediat.

—Gata, le-am poansonat! Acum sunt bune.

—Bine, măi, Damfi; bravo... Hai să-mi iscălești predarea, spuse Toiu zâmbind, făcându-i complice cu ochiul lui Fane.

Apoi, din buzunar, scoate un bonier îndoit și, deschizându-l, îl puse sub nasul cetecistului, indicându-i locul cu arătătorul, unde să semneze și să stampileze.

După ce a predat piesele la montaj, Fane întrebă politicos.

—Eu ce mai lucrez, meștere?